

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in volja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrť leta 80 kr. — Naročnina se pošilja upravništvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice, št. 5. — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikeu trgu po 5 kr.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr. dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Dež. zbor pa ljudske šole.

I. V ljudskih šolah so v novi dobi srečno odpravili vsa darila gledé na otroke in še „znamenja pridnosti“ ne vidijo radi: otroci se naj učé samo za voljo pouka, mar pa tudi v njem ni za-nje že do volje plačila? Lepo je pač to že od otrok, če se ne učijo za voljo darila in za to so vam otroci v resnici vredni hvale. Od starišev in še posebej od gospôde, ki ima sedaj šole v rokah, pa se še v časih to ne térja; tu se ve, da še ni na času, vsaj naš dež. zbor v Gradci še misli tako, kar se tiče dež. odbora. Le-ta skrbi bojda prav lepo za šole in izlasti še za to, da se na slov. šolah ne zanemarija nemščina, marveč sili še jo v šole tacih občin, ki je ne marajo in menijo, da je ona za slov. otroke prej na kvar, kakor pa na korist. Tako v zadnjem času trg Mozirje in občina Šmihelj nad Mozirjem. Naš dež. odbor je bil pa na to brž k redu ter je rekel: Ne, v šoli teh občin je otrokom treba nemščine, zato se je morajo učiti, naj reče občina ali postava, kar jej drago!

Kdo ne vidi, da je bila ta beseda možka in da zasluži za-njo gospôda v dež. odboru torej znamenje pridnosti? V dež. zboru je tudi v resnici šolski odsek — to je bilo kaj lepo od njega — predložil za-njo tako znamenje pridnosti in pri nemški gospôdi je — čemu ne? — h koncu tudi obveljalo. Naši gg. poslanci pa so v tem imeli pač drugo misel in v njih in v imenu slov. ljudstva sta jo gg. poslanca dr. Lipold in dr. Dečko zboru razodela, možko in s polnim prepričanjem. Zato pa objavimo sedaj na tem mestu tudi nju besede, naj jih še naši bralci izvejo, po zapisniku dež. zbora. Poslanca dr. Ivana Lipolda, besede pa so bile te-le:

Visoki zbor! Kakor se razvidi iz poročila dež. odbora, ni še vrejevanje naših ljudskih šol pri kraji, treba še je vedno staviti novih šol ter razširiti še dosedanjih. Zato pa še raste tudi stroškov za-nje, zmérom višje in višje. Ako si stavi torej človek pri tacih stroških vpra-

šanje, odgovarja-li njim pa tudi uspeh in dobiček iz novih šol, tedaj moram jaz na tako vprašanje odločno reči, da ne! Ako je ljudska šola za ljudstvo, za to, da se podučuje in vzgaja v njih ljudstvo t. j. mladina, ki bode kedaj to, kar pravimo, naše ljudstvo ter si naj v njih pridobiva tisto mero splošnje omike, ki je je treba človeku ne gledé na to, kaj da že bode iz njega pozneje v društvu, v njegovem poklici, tedaj mora iz nje vse izostati, česar za to ni treba, mora pa se v njej učiti vse to, kar služi djanskim potrebam ljudstva.

Ne samo kmet, ampak tudi navadni tržan ali mestjan, vsaj na kmetih, dožene svojo splošnjo omiko v ljudski šoli. Učni načrt se mora torej v njej tako vrediti, da se budijo in vodijo vse moči otrok, ne sme pa najti v njem noben predmet mesta, ki presega stopinjo omike učenec ali pa jim ga ni treba za njih prihodnje, dejansko življenje. Izvrstna je bila beseda, ki jo je svoje dni izrekel spartanski kralj Arhidam. Mož je bil, kakor priča Tukidid, globocih pa treznih misli. Njegova beseda je bila: Najbolji je tisti, ki se je učil tega, česar mu je najbolj treba. Tako bi se naj bilo tudi pri naših ljudskih šolah ravnalo; naj bi se ne bilo pozabilo, kar so djali že Grki: μηδὲν ἄγαν, nikar preveč!

Ako so torej že sploh marsikaj vzprejeli v učni načrt ljudskih šol, česar v njih, kolikor jaz sodim in je moje prepričanje, da v njih ni potrebno, zato se po takem v njih pravi namen tacih šol, da se ljudstvo priuči najpotrebnejših reči v njih, dosega le z vsilo, pri nas, na spodnjem Štajarji pa to, kakor se poučuje doslej, po sedanjem učnem načrtu, že celo ni mogoče. In zakaj tako? Ker niso pri nas ljudske šole več šole za to, da se v njih otroci učijo in vzgajajo, ampak ponižuje jih volja teh, ki imajo ljudske šole v rokah, na to, da prevstvarjajo slov. otroke v Nemce. (Oho! na levi; prav tako je! na desni.)

Vsako vzgajevanje mora biti že po svoji naravi narodno; narodno mora biti po zdravih

načelih razumnega vzgojništva in tako mora biti dandanašnji še s tem bolj, čem bolj se naglaša v sedanjem času narodna omika. Ker je država osnovala prisilno šolo, zato térja vsako ljudstvo, kar ga biva v nje mejah, od nje, da ga ne ovéra v njegovi narodni izomiki, ampak da le-to dobro varuje in razumno podpéra. Razven veronauka je duhu ljudstva njegov jezik éez vse svet; ée se torej sliši na nekem mestu, da je to, ée se drži ljudstvo svojega jezika, od njega malo pametno, trdi se to samo in to prav iz nespameti. Tako pa je po moji misli paé tudi gola nespamet ljudstvu govoriti o prostosti, jemati pa mu v istem hipu narodnost, domaéo besedo, t. j. siliti ga na to, da išée na tujem repišéi — zelja. (Prav, dobro! na desni.)

Družba sv. Cirila in Metoda.

(Dalje.)

Govoreé o zamrlih dobrotnikih naše družbe ne smemo pozabiti onih živih rodoljubov, ki so uzorno pospeševali njene namene. Tako je vsa leta, odkar deluje naša družba, predsednik „Narodni Šoli“, deželni poslanec F. Stegnar, s svétom in dejanjem pomagal gledé raznih učil (pisank, risank, šolskih knjig . . .) ter jih sam razpošiljal imenom družbe v zavitkih in zabojih ubožnim šolam širom domovine. — Primerne zabave donesle so družbi lepih darov. Omenjati je v tem obziru poljansko podružnico na Gorenjskem, podružnico na Greti, moško in žensko v Trstu, ki so pri velikonoéni besedi v Trstu, s pomoéjo ondotnih slovenskih društev Sokola, delavskega podpornega društva, Adrije, Zarije itd. družbi naklonili krog 500 gld. éistega dohodka. Istotako ste obe goriški podružnici tekmovali v blagih dejanjih za naše ondotne zavode. Slavno obrtno-pomožne društvo tu v Ljubljani in slayna posojilnica v Krškem vsako leto darujete po večje svote. Posojilnica Celjska je tudi lani naklonila velik dar. Gospa Svetéeva in gospica Roblekova v Litiji sta poleg že prej omenjene visoke pokroviteljske svote med ondotnimi zavednimi damami nabrale éez 100 raznovrstnih knjig, katere je vodstvo darovalo ob jezikovni meji. Istotako so darovali lepo število mnogovrstnih knjig gg. deželne sodnije svétnik Ludovik Ravnikar, jeéar Alojzij Šorn in knjigovez Iv. Bonaé. — Mgr. prof. Iv. Legat je za V. zvezek knjižnice oskrbel fotografiéni snimek neke stare tu sicer jedine nahajajoée se podobe tržaškega vladike Mat. Ravnikarja. Vseh dobrotnikov našéti mi itak ni mogoée, nekaj je imenovanih v spodbudo drugim; ée se je tu zamoglo toliko doseéi, zakaj bi se ne tudi drugod? — Naša dnevnik in sploh slovenski éasniki so prijazni naši družbi, in njihovim élankom, objavom in spodbudam imamo se zahvaliti za tolikšen razvoj, da je postala

družba sv. Cirila in Metoda res vseslovenska gledé krajev in stanov. — Nekaterim našim podružnicam bi bilo želeti večje živahnosti, a ée v pošteveh jemljemo krajevne razmere in da na mnogih krajih še ni prav razvita slovensko-narodna zavest, smemo z njihovim delovanjem v obée zadovoljni biti, in z vodstvenega stališéa, ki tudi samo občuti mnoge težkoée, imamo prijetno dolžnost vsem izreéi iskreno zahvalo ter pristaviti spoštljivo prošnjo, naj blagovolé vstrajati v svojem delovanji — katero je itak le narodna požrtvovalnost.

Da morajo družbini zavodi prav uspevati, potrebno je primerno nadzorstvo. Državno oblastvo izvršuje to v smislu zakona po svojih nadzornikih tudi v vseh zasobnih zavodih. In ti gg. nadzorniki so se tudi o naših, kakor že omenjeno, vsi povoljno izrekli. V smislu svojih glavnih pravil zglasilo se je vodstvo s spoštljivo prošnjo pri preéastitih knezoškofijskih ordinarijatih, da nam blagovolé naznaniti — oziroma imenovati cerkvene nadzornike. Vsled tega je preéastni tržaško-koperski ordinarijat milostno naznanil dne 7. janúvarija 1890, štv. 2367, da imenuje škofijskim nadzornikom é. g. Bernarda Sever-ja zavodom pri sv. Jakobu v Trstu, é. g. župnika Tomaža Thaler-ja pa zabavišéu v Rojanu. Labodski knezoškofijski ordinarijat naznanja dne 8. janúvarija 1890, štv. 3422, imenovanje é. g. knezoškof. duh. svétnika, gimn. prof. Ivana Krušéa za Celjsko zabavišé. Knezo-nadškofijski ordinarijat Goriški pa z dopisom dne 9. jan. 1890 št. 2729 de 1889, da so za društvene zavode pooblašéeni navadni škof. nadzorniki. Kot višji šolski nadzornik je msgr. kanonik Andrej Marušé, v Podgori, dekan Loéeniški Ivan Filipié, v Pevmi kanonik dekan Fran Košuta. Kot svoje nadzornike pa družba prepusti izbrati dotiénim naéelništvom in navadno so njih prvomestniki. — Tako, slavna skupšéina, želi vodstvo zagotoviti svojim zavodom tisto vzgojo, ki je slovenski mladeži edino prikladna — versko-nravno in slovensko, katero si je naša družba zapisala na svoj prapor. (Konec prih.)

Gospodarske stvari.

Cena vinu do 27. novembra t. l.

Gospodarjem vinorejcem, kateri so bralci tega lista, mora le hasniti, ako zvedó vinsko ceno, ali sploh ceno za gospodarske pridelke v drugih krajih. Ée se to izgodi, pripetilo se bo manjkrat, da bi se tujci, kakor je zdaj v navadi, s tem, da naše pridelke ceno kupujejo, a drugod iste še dvakrat dražje prodajajo, na naše stroške bogatili. Priobéim tedaj v naslednjem vinsko ceno iz nekaterih krajev.

V Istri prodajajo v okolici mesta Pirano

tamošnje večjidel črno vino, katero je letos pri prešanju kazalo 16—23 odstotkov cukra, po 23 gld. 50 kr. 100 litrov.

V Gorici kazalo je črno vino po 16—18 odstotkov cukra, a belo vino po 17—20 odstotkov; oboje prodajajo po 20—30 gld. za 100 lit.

V Madjarskem, v okolici mesta Požun cenijo staro vino po 17—18 gld.

V okolici Blatnega jezera cenijo črno vino po 20—22 gld., belo vino, staro in novo, po 17—29 gld. za 100 litrov. V tem kraju gojijo v prvi vrsti „furmint“, pri nas „šipon“ in „pošip“ imenovan.

V okolici Szegszárd nimajo toliko vina, da bi mogli vsi kupci, kolikor ga želijo, si nakupiti, ter se tujih kupcev mora mnogo praznih vrniti. Vsled tega poskočilo je seveda tudi vino v ceni tako, da ga plačujejo sedaj po 13 do 18 gld. za 100 litrov, proti 9—11 gld. za isto mero v prejšnjih letih. Vendar pa se je vže tudi tukaj pojavila trsna uš, Blizu enaka cena se javi iz drugih vinorodnih krajev. —č.

Gospodarske drobtine.

Kislo zelje. — Kako ravnati, da zelje trdo ostane? Kedar kisa, pozajme se prva voda in nadomesti se s svežo. Ako zelje sladko postane, vzemi jabolčne (lesnike) vejice, za palec debele in olupi jim zgornjo skorjo, potem pa jih natakni veliko po zelji. To je sredstvo, da dobi zelje kislobo in dober okus.

Repa. — Kako se ohrani repa, da ti ne spuhli? Repo daj na sušni kraj, na primer pod kozolcem, naredi kup repe, potem ga obsuj s suhim peskom, pa tako, da lahko prideš do nje, kedar je treba.

Les. — Priporočal bi gospodarjem, kateri imajo tako zemljišče in lego za to, naj si oskrbijo maceseljevih sadežev, da jih nasadijo. Ta les je veliko dražji, kakor smrekov in bórov, pa tudi trpežnejši, posebno v poslopji in je tudi jako lep. Jasenu dajmo pa prostor o potokih in močvirju, tu se naj nasadi, raste bujno, najbolj izyrsten za kolarsko in mizarsko delo, za to je pa tudi drag, kakor orehov les.

Sejmi. — Kako naj bi imeli sejme pri nas v lepem redu? Dotične srenje naj bi posnemale Ljubljano, Celje. Pri njih je prostorišče za živino z ograjo in napisom oskrbljeno: predal za vole, za krave, jalovice itd. Tako pač ve vsak, kje da mu je postaviti živino svojo. Isto tako je tudi za konje posebej mesto. Tak lepi red je kupcu prikladen, da si brez težave in nevarnosti ogleduje živinčeta. Ivan Prislan.

Sejmovi. Dne 6. decembra na Dobrni, v Lučanah, v Sevnici, v Cmureku, v Vozenici. Dne 9. decembra v Dobovi in v Bučah in pri Šentilji v slov. gor. Dne 11. decembra pri sv. Lenartu blizo Celja.

Dopisi.

Iz Celja. (Kat. podpornó društvo) obhaja v ponedeljek, dne 8. decembra t. l. na praznik M. B. čist. Spočetja, popoldne ob 3. uri v salonu „pri belem volu“ svoj letni občni zbor z navadnim grogramom. Potem sledi prosta zabava, pri kateri se bele igrala tudi tombola — Na kvaterno nedeljo, dne 21. decembra t. l. pa se bode v poslopji šolskih sester ob 3. uri popoldne obhajalo božičnica; pri tej se bodo po petji, deklamaciji in igri med vboge učence in učenke okolških šol delila razna darila (obleka, obutelj in druga). Blagi dobrotniki in prijatelji mladine se vljudno vabijo k oboji slavnosti. Ivan Krušič, načelnik.

Iz Krapja. (Bralno društvo.) Kakor se je že večkrat omenilo, se je po Murskem polju in po slovenskih goricah slov. ljudstvo že probudilo in zavedelo, zato pa so se ustanovila že razna društva. Za drugimi pa skrajni del slovenskega Štirskega, to je, ob meji medjimurski in ogerski ne more zaostati. Zato so se v poletnem času pogovorili nekateri možje kmetskega stanu, da se naj osnuje „bralno društvo“ za občino Cven, saj že prihaja itak zdato število časnikov sem. Rečeno se je zgodilo. Pravila „bralnega društva na Cvenu pri Ljutomeru“ so bila od c. kr. namestništva v Gradci potrjena in dovoljena vstanovitev društva. Tako se je sešel osnovalni odbor dne 16. listopada v šolskem poslopji na Cvenu, tu je bilo že več okoličanov se zbralo. Po pogovoru pa je se slišalo v gostilni g. Rajha lepo petje čitalničnih pevcev ljutomerskih. Se ve, da tudi „biserica“ tamburašev evenskih ni mirovala, to je evenski tamburaši so pod vodstvom svojega kapelnika g. Franca Šnejdera prav lepo na strune brnkali tako, da je, če prav nevajena duša igre se morala raztopiti za vesele čute. Večkrat, je pevski zbor čitalnični pod vodstvom g. Horvata in tamburaški združil se tako, da so tamburice petje spremljale. To je bil lepi večer za kmetsko prebivalstvo. To pa tako kmeti so večinoma čitalnični pevci, kmeti so tamburaši in kmeti so vstanovitelji bralnega društva, pa kmeti in kmetice, sini in hčere so bili pri veselici. Hvala pa vsem gospodom, kateri so naš s svojo pričujočnostjo počastili, kakor g. notar Šlamberger, neumorni zagovornik slovenskega ljudstva, g. Ivančič s svojo soprogo, hvala vsem gospodom in gospem! — V nedeljo pa, dneva 23. listopada se je imel voliti novi delujoči odbor. Ta den je prišlo v šolsko sobo dosti ljudstva obojega spola tako, da je bila soba napolnjena. V pozdravnem govoru so g. J. Bohanec, kaplan iz Ljutomera in kateket v tej šoli, imeli jedrnat govor. V njem so razkrivali potrebo bralnega društva in sploh branja časopisov in knjig, in potem, kaj preti v duševnem

pomenu od nasprotne strani ljudstvu. Gosp. T. Pušenjak, nadučitelj, se zahvali g. kateketu, za tem pa prebere preč. g. F. Šnejder pravila bralnega društva, na kar je sledila volitva novega odbora. V odbor so bili voljeni: Ivan Bohanec, prvojednik, Josip Karba podpredsednik, Franc Šnejder, tajnik, Toma Pušenjak, blagajnik in odbornika Josip Mursa in Jakob Kranjc. Zatem kaže podpredsednik v svojem govoru v preteklost na razvitek ovokrajanov in na zdanjo zavednost in konča z besedami: Vse za vero, dom, cesarja, in trikratno živio se je odmevalo. Že v šolski sobi je pristopilo 41 udov, kateri so takoj svoj goldinar platili, pa naglašajo še se zmirom novi. Čast in hvala pa bodi izrečena g. Petru Skubala, župniku pri Veliki nedelji, kateri so nam poslali 10 gld. in g. Anton Rajh 5 gld. iz Gradca, gospa Ivančičeva pa lepo število knjig. Bog plati! Prosim pa tudi v imenu odbora gg. prijatelje slovenskega kmeta na Murskem polju, ako ima kateri kake „prašne“ reči, naj jim žrtvuje branja željnemu trpečemu kmetu, ali pa da pristopi kot odporni ud plateč 2 gld. Konečno je bila veselica, kakor prvič pri Rajhu, igrali so tamburaši in peli pevci. Hvala vsem, kateri ste nas počastili s svojo pričujočnostjo. Drugič na lepo svidenje! Primurski.

Od sv. Petra pri Radgoni. (Misijon.)

Pretekli teden sta pri nas čč. gg. lazarista J. Macur in F. Jaušovec z veliko naydušenostjo vodila sv. misijon, a ljudstvo se ga je vrlo udeleževalo ter pobožno prejemalo sv. zakramente. Dan za dnevom je spovedovalo pobožne duše več spovednikov do pozne noči in še ob večni luči zvečer so prijemali sv. obhajilo. Pri pridigah je bila zdatno poveščana naša cerkev polna vernih poslušalcev in pri sklepu sv. misijona je bila skoraj pretesna za toliko množico. Srečni in zlati čas sv. misijona je hitro preteklo, za katerega homo gg. misijonarjem vedno hvalo vedeli. Letos nam tedaj naši ljubljani dušni pastirji niso samo z velikim trudom poveščali in olepšali domače cerkve sv. Petra, ampak so nam tudi pomagali ponoviti tempeljne naših src, kar njim največni Bog plača in — Marija. Hvaležni farmani.

Od Drave. (Dva nova groba.) Dne 10. novembra so umrli pri sv. Miklavži nad Rimskimi toplicami oče Borštner, dolgoletni in vestni cerkvenik pa spreten organist. Nastopili so svojo službo pod gosp. župnikom Klobučarjem leta 1840, in so jo opravljali celih 50 let pod devetimi dušnimi pastirji tamošnje župnije. Bili so torej resnično v malem zvesti in upamo, da jih je Oče nebeški za to sedaj v svojem kraljestvu črez veliko postavil. Svoje otroke so vse lepo oskrbeli in njim pomagali do dobrega kruha, in kar služi očetu v največjo hvalo; otroci so vsi pošteni od nog do glave. Pa tudi za naše književnike so rajni oče Borštner po-

menljiva oseba in vredni javnega spomenika, ki jim ga tukaj v „Slov. Gospodarju“ postavimo, ker so rajni Šmiklavški župnik, č. gosp. Dragotin Ripšl, največji del iz ust Borštnerjevih čuli, kar so o narodnih navadah in vražah svoje dni objavili, n. pr.: „Krstne navade Slovencev okoli Celja“ in pa „Svatbine navade štajarskih Slovencev okoli Laškega“ v „Glasniku“ 1858, II, stran 81 in 164. Oče Borštner so bili posebno pri kupici vina radi veselega srca in vedrega lica, meni pa vedno odkritosrčen in ljub prijatelj. Zadel jih je mrtvud in so zamogli le še sv. poslednje olje sprejeti. Bodimo torej tudi mi pripravljani, ker ne vemo ne ure ne dneva, kedaj nas Gospod na odgovor pokliče! — Dne 17. novembra pa smo na Laškem pokopali še le 36 let starega Jožefa Pinterja, hišnega posestnika in mesarja. Rajni Jožef je bil rojen v Železniku pri Ločah. Rajni Straniški župnik, č. g. Jožef Pinter, velik prijatelj zvezdoslovja in rimskih starin, ki so umrli dne 1. marcija 1858. leta, so mu bili stric, rajni Poličanski župnik, č. g. Janez Pajek, ki so umrli 19. januarija 1890, pa bratranec. Vsi, ki smo rajnega Jožefa Pinterja poznali, smo ga ljubili in spoštovali, ker je bil v resnici — „zlata duša“. Naj v miru počiva!

Dr. J. P.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. V noči 3. dne decembra sta še Njiju veličanstvi, svitli cesar in cesarica peljala po progi južne železnice skozi naše kraje iz Miramare ter ostaneta, kolikor se sodi, poslej dalje časa na Dunaji. — Da se pri vladi na Dunaji izgodi nekaj spremembe, to se pričakuje sedaj še bolj, kakor kedaj poprej, najbolj pa se ve, da na strani nemških liberalcev. Njim se zdi, da ni več mogoča vlada grofa Taaffe, ampak da pride v roke barona Chlumeckyja. Kolikor mi presodimo, ne odloži še grof Taaffe krmila, pač pa prevzame brž ces. namestnik za nižjo Avstrijo, grof Kilmansegg posle ministra znotranjih zadev. Ako se to izgodi, potem pa bode že dobro za jude in njih dobre znance nemške. — Štajarski nemški konservativci se pripravljajo že sedaj na drž. volitve, ki bodo v prihodnjem letu, zato se snuje več novih katol. političnih društev. V trgu Trofaiah so ga že ustanovili in so se kmetje kar trumoma vpisali va-nj. — Zborovanje kat. polit. društva v Celovci je bilo prav sijajno in je lepo znamenje za to, da se tudi na Koroškem slov. kmet zaveda ter se ne da več pritisniti na steno. Nemškutarjem in nemškim liberalcem pa se ve, da to ni po volji, zato so celo v dež. zboru segli nad vlado, čemu da ona pripušča ali še celo podpira zborovanje slov. kmetov v nemškem (!) Celovci. — Mestna

hranilnica v Ljubljani napreduje jako lepo in bode s časom mestu pa tudi sploh slov. ljudstvu na korist, bolj, kakor je imovita „kranjska hranilnica“, ki dela najbolj za nemškutarijo. — Bogato žilo živega srebra so našli v Mančah ali kupi jo bojda neko društvo iz nemških Draždan. To pač ni potrebno. — V Gorici se izgubiva nemštvo, zato pa vzdiguje tembolj laštvo glavo. Škoda, bolji pa so le še bili Nemci, kakor pa so laški iredentovci v onem mestu. — V dež. zboru v Trstu so imeli dolgo razpravo o nadzorovanju ljudskih šol in je obveljal na zadnje načrt postave, ki ga je vlada predložila. Iredentovci pa so v tem razodeli čudne, prav čudne misli svoje. Bog nas jih varuj! — Za slov. delalce, katerih je veliko število v Trstu, izhaja nov list „Delalec“, ali čudno je pri njem to, da se nagiba na brezvestvo, prav tako, kakor nemški listi enake sorte. Revše pač piše tako po naročilu, za denarje. — V Zagrebu ima peščica tamošnjih lutrovcev lažno, se ve, da nemško šolo in žal, da pošilja tudi nekaj hrv. rodbin svoje otroke v to šolo. Nič kaj prida ne bode kedaj iz njih. — V ogerskem drž. zboru se je trušč že polegel in menimo, da ne na škodo katol. cerkvi. Tam doli imajo pač judje in kalvinci veliko veljavo, toda tolike še vendarle ne, da bi smeli pometati s kat. cerkvo. — Vlada se neki pogaja z Rusini, ki niso zadovoljni s Poljaki, ter hoče nje dobiti na svojo stran; mogoče, da to doseže in potem potegne na vsak način druga sapa na Dunaji — zoper Čehe in sploh Slované. Ne vemo, kaj rekó potem mladi v vrsti Čehov pa še tudi drugi drugje, ki čejo z vso silo šteti se v vrsto mladih.

Vunanje države. Po želji sv. očeta v Rimu ste se osnovali v večnem mestu dve družbi, ena iz kardinalov, druga pa iz plemenitašev, za to, da bode poslej katol. ljudstvo po Italiji bolj edino pri vseh volitvah, kar jih pride v teku časa na vrsto. Oj take edinosti bilo bi pač po vsem kršč. svetu treba! — Minister Crispi valja se kar veselja, da so si Italijan je skorej na vseh voliščih izbrali njegove možéve za poslance. No to veselje pa mu utegne še novi drž. zbor vendarle ogeniti, ker je delal minister, oziroma njegovi ljudje, volilcem obljube, ki jih ne more nihče izpolniti, najmanj pa Crispi, ki pleše za piščaljo framasonov. Pri teh pa ste obljuba in izpolnitev dve reči, taki, ki ne greste v kup, ako ni na korist framasonstvu. — V francoski republiki se ljudje bojijo novega drž. posojila, vendar pa ga bode treba, kakor misli minister za drž. finance: če ne bode posojila, bode pa več davka! Pri tem bode pač že težko reči, da ne posojila! — V Angliji je sedaj največ beseda o Parnellu, vodji Ircev. Mož je obsojen za voljo prešestovanja, pa še vse eno hoče veljati za vodjo katol.

Ircev, da-si je sam lutrovske vere. Škoda za pošteno irsko ljudstvo! — Nemško cesarstvo ima, kakor se vidi iz drž. proračuna, že nad eno milijardo stroškov, vendar pa se račun, da bode tudi toliko prihodka in torej še letos ne bode primankljaja: kaj bode pa drugo leto? — Ruska vlada privoli le takrat judom v to, da prestopi izmed njih kdo v pravoslavno cerkev, v drugo pa ne sme nihče, če stori to ob enem vsa rodbina njegova. To je trdo, pa brž gledé na jude potreba. — Pri Srbih čuti se, čem dalje gre, tem huje, da nimajo vladarja in težko, če bode mogoče sedanjim vladarjem obdržati državico nad vodo, to se pravi, da ne nastane prekucija, ki ji ne ve nihče ni prav konca, ni kraja. — Turška vlada si prizadeva, kolikor more, da odpravi nered, ki je pri grških cerkvah vsled tega, da patrijarh ne pripusti v njih službe božje. Nekaj pravice ima on za to gotovo, toda težko je reči, koliko da je v tem turška vlada kriva. — V Sansibaru, v Afriki, biva sedaj nemški poveljnik Wissmann in ljudje ugibajo, kaj da je moža zopet tje peljalo. Iz kraja je namreč hotel ostati doma v Nemčiji. — V republiki Buenos-Ayres, v južni Ameriki, je vlada znižala plačo drž. uradnikov. Se ve, da je sedaj hali-halo ondi med uradniki in njih rodbino zoper vlado. — V Braziliji, najnovejši republiki Amerike in sploh celega sveta, zboruje drž. zbor, toda možje ne vedó prav, kaj naj storijo z vlado, ki je sedaj — brez volje ljudstva — na vrhu. Najbrž pride druga, nova vlada na nje mesto. — V Princetownu, mestu v severni Ameriki, so imeli veselico ali oder, na katerem je stalo 1500 ljudi, se je podrl. V tem je našlo pač veliko teh žalost, smrt na kraji veselja. Smrt ne izbira.

Za poduk in kratek čas.

Turki pred Radgono.

Leta 1418. diyjali so Turki po Ogerskem. Priderejo tudi na Štajarsko ter obležejo Radgono. Radgončani se branijo krepko in pošljejo do vojvode Ernesta železnega*) v Gradec prošnjo za pomoč. Ker je pa bila štajarska vojska premala, prosil je vojvoda pomoči tudi v Avstrijskega, s Kranjskega in Koroškega. Na Lipniškem polji čakal je pomočnikov. Dne 4. okt. pride Nikolaj Frangipan. S Kranjskega je vodil 250 in s Hrvaškega 800 konjnikov. Deželni glavar Koroški je pa imel pod svojim poveljem 700 konjnikov in 2000 pešcev. Ti se združijo s Štajarci in jo udarijo proti Radgoni. Ahmedbeg, turški poveljnik je naskakoval med tem

*) Imenovali so ga železnega, ker je hodil vedno v jeklenem oklepu.

neprenehoma trdnjavo. Noč in dan obleženci niso imeli miru.

Od treh strani so naskakovali neverniki, samo od Mure niso mogli do mesta. Rujové drli so proti zidovju; močne lestve so nosili seboj, prislanjali so jih na zidovje, po njih so plezali kvišku. A Radgončanom bilo je hrabro srce v prsih, gosto so štrlela z zida kopja proti sovražnikom, kakor toča je padalo kamenje na turške glave. Z močnimi drogovi odriivali so lestve od zida, da so pobijale Turke lazeče po njih. Ali Ahmed-beg ne jenja; vedno nova kr-dela pošilja proti kristjanom, čez mrtve svoje tovarše se spenjajo Mohamedani na zid. Možato se branijo Radgončanje, še ženske in deklice pomagajo v boj, nosijo kamenje, polivajo Turke z vrelo vodo po glavah, obvezujejo ranjence. Na strani svojega ženina je stala njegova nevesta na zidu. Sovražna puščica zadene ženina, neustrašena stopi nevesta na njegovo mesto, bori se, dokler ne pokosi tudi nje bela smrt. V prvem naskoku padlo je tri tisoč nevernikov. Naskakujejo v drugo, v tretje; ne polastijo se pa mesta.

V Cmureku se ustavi Ernestova vojska, da počije zadnjo noč pred bojem. Kmalu so spali vojaki, samo straže so budele še na vseh straneh, da bi varovale kristjane turškega napada, vojvoda Ernest ne more spati. Bilo je polnoči, kar pripelje straža mladega junaka pred vojvodo. Čelada je pokrivala mladenču glavo, oklep branil mu je prsi, a lice bilo mu je blede, glas se mu je tresel, ko začne pripovedovati: „Radgončani me pošiljajo prosit pomoči. Že dvanajstkrat je naskočil Turek mestno zidovje, zidovje in stolpi so že skoro porušeni. Kar jih je bilo krepkih možakov, pokosil jih je že turški meč; le starci in dečki se branijo še. Včeraj napal nas je pri Ogerskih vratih. Že so omagovali branitelji, Turki so že plezali na zidovje, skoro so se polastili mesta, kar prihruje zadnja pomoč. Ženske in device, katerim so pobili Turčini može, očete in ženine, so se opravile v orožje ubitih možakov. Ko je bila sila največja prihrule so na ozidje, vrgle so sovražnika nazaj. Skoz sovražne trume prodrlo nas je nekoliko, ali samo meni se je posrečilo priti do Vas. Ne odlašajte s pomočjo, gospod!“ Tako reče junak. Komaj konča svoje poročilo, omahne brez zavesti na tla; čelada mu pade z glave, dolgi ženski lasje se mu vsujejo po ramah. Prestrašen skoči Ernest na noge, sluga hoče pomagati ranjenemu junaku. Odpre mu oklep, ali o čudo, v oklepu najde žensko telo. Mlada devotjka, ki je vodila zjutraj svoje družice v boj zoper Mohamedane, prodrila je vrste sovražnikove, poročat vojvodi, kako huda je v Radgoni. Bog ji je dal moči, da je prinesla svoje poročilo, ali tu jo je poklical Vsegamogočni k sebi. Ru-

deča kri ji je curljala iz rane, duša se je pa vzdignila v nebesa. (Konec prih.)

Smešnica 49. Mož leži bolan, bolan do smrti ter pravi ženi, da mu je smrt že na pragu. „Ne“, tolaži ga žena, „ne, ljubi mož, sedaj še mi ne smeš umreti!“ „Tiho“, odvrne ji mož, „tiho, žena; doslej si imela ti vselej zadnjo besedo, sedaj pa velja moja...“ „To ne sme biti“, zaupije žena, ali bilo je prepozno; mož se je obrnil k steni in je v istem hipu izdihnil svojo dušo.

Razne stvari.

(Imenovanje.) Mil. knezoškof so imenovali čč. gg. Jožefa Zidanšek, zač. profesorja sv. pisma nove zaveze in podvodja v kn. šk. dijaškem semenišči in dr. Martina Matek, zač. profesorja cerkv. zgodovine in prava ter ob enem modroslovja, podravnatelja v kn. šk. duhovnišči, v redna profesorja za iste predmete na kn. šk. bogoslovji v Mariboru.

(Ljudsko štetje.) Koncec leta se izvrši po vsej naši državi štetje ljudstva in c. kr. okr. glavarstva že razpošiljajo dotične listine na župnije. Kako pa bi radi to pri nas gledé na jezik, to se vidi že iz tega, da se razpošiljajo listine le v nemškem jeziku. Tako n. pr. c. kr. okr. glavarstvo v Celji, v Slov. Gradci itd., tedaj pozor!

(Veselico) priredi Slov. čitalnica v Mariboru, dne 8. decembra v svojih dvoranah. I. Vspored: 1. „Venec Vodnikovih pesmi“ za moške in ženske glasove, uglasbil A. Foerster. 2. Štempihar mlajši. Vesela igra v enem dejanji. 3. „Večerna“, možki zbor s tenor-solom, uglasbil dr. G. Ipavic. Temu sledi: 4. Šolski nadzornik. Vesela igra s petjem v enem dejanji. 5. „Križáci na morji“, uglasbil Bazin-Bendl. II. Prosta zabava. Začetek točno ob 7. uri zvečer. Veselice se zamorejo tudi vdeležiti povabljeni in vvedeni gostje. Odbor.

(Novi prerok.) Nek možic, najbrž „slavni veslar“ na Dunaji, je šel v „D. W.“ med preroke ter dokazuje v njej, da je skranji čas za to, da vzame grof Taaffe slovo od vlade. Pregnani možic pa ne pove očitno, koga mu on daje za naslednika, vidi se mu pa v celem, da bi se sam najraje vsedel na mestu grofa Taaffe. „Krivo gre, vse krivo!“

(Mestno gospodarstvo.) V mestnem zastopu v Mariboru so v četrtek, dne 27. novembra obravnavali mestni proračun. Pri njem se je pokazalo, da bi bilo treba posojila za 100.000 gld. V zboru pa ni obveljal nasvet, da si privzame mesto toliko posojila, ampak dovolilo se je samo posojila za 39.500 gld. Mesto se v zadnjih letih lepša in to je prav, ali mestni zastop v tem računi preveč na te, ki plačujejo davke.

(Železnica.) Kolikor je sedaj podoba, utegne vendar-le obveljati za železnico v Slatino tista proga, ki se začne od južne železnice v Grobelnem ter pelje skozi Šmarije na Slatino v Rogatec in če pride do tega, dalje v hrv. Zagorje.

(Nova pošta.) Na Blanci pri Sevnici so dne 1. decembra odprli novo pošto. Zvezo ima s pošto v Sevnici in je ob enem nabiralnica c. kr. poštne hranilnice.

(Kmetijska podružnica) za Maribor in okolico ima dnes občni zbor v gostilni „zur Stadt Wien“. Na dnevnem redu je med drugim poročilo o uspehih boja zoper trsno uš. Žal, da se skriva ta podružnica za nemščino in torej pošten slov. gospodar ne more priti k zborovanju.

(Sejem.) Zadnjo soboto je bilo slabo vreme in zato je bilo le malo blaga na tržišču v Mariboru. „Špeharji“ pa so pri vsem snegu še precej sala in mesa pripeljali in kar je glavno, tudi prodali so svojo robo še precej dobro, bolje, kakor poprejšnjo soboto.

(Tatvina.) V noči 26. novembra je neznan človek odpeljal iz hleva graščine v Hrastovec tik Št. Lenarta v slov. gor. dobro rejeno kravče ter ga tiral proti Mariboru, kolikor se je sledilo. V Mariboru pa vendar-le ni nihče videl ne tatú, ne kravčeta.

(Krstna imena.) Ker je „Marb. Ztg.“ v novem času skoz in skoz nemška, zato pa priobčuje v vsaki svoji številki nemška krstna imena, češ: na ta dajte krstiti svoje otroke. Naj izvedó naši bralci taka imena, zato jih jim podamo iz 96. številke tega lista. Ta-le so: Ewing, Gislanda, Hildeberga, Hunna, Adelgar, Agerich, Arnold, Herwinde, Otwin, Richalm, Sigram, Ratfrid, Sigtrud, Waldefrid. Se ve, da so to nemška imena in pa še kako lepa ali ka-li!

(Za družbo duhovnikov) so vplačali č. gg: Selič 20 fl. (ustn. in letn. dpl.), Kočevar 11 fl., Marko Črnko 11 fl., Zdolšek Andrej 5 fl. (letn. pl. do 1. 1892). Kos 2 fl., Pečnik Josip in Osenjak po 2 fl. (oba letn. pl. do 1. 1892), Šijanec Alojzi, Dupelnik, Zupanič in Arzenšek Alojzij po 1 fl.

(Duhovniške spremembe.) Č. g. And. Fekonja, kaplan v Starem trgu, pride za provizorja k sv. Florijanu v Doliču. Č. g. Jakob Kitak, provisor v Galiciji, pride za kaplana v Šoštanj, č. g. Ivan Zadavec, kaplan pri sv. Rupertu v slov. gor., za kaplana k sv. Marku nižje Ptuja in č. g. Jakob Vidovič, kaplan na Kapeli, za kaplana k sv. Rupertu v slov. gor. Č. g. Alojzij Urban, kaplan pri sv. Marku nižje Ptuja, stopi za čas v pokoj.

Loterijne številke:

Trst 29. novembra 1890	17, 42, 9, 54, 69
Linc „ „	12, 7, 57, 64, 47

Kuharica

skrbna in varčna, v srednjih letih, išče službo za oskrbnico, pri malem ali velikem gospodarstvu ali tudi v farovžu. Ona ne gleda toliko na veliko plačilo, kakor na dobro ravnanje. V službo stopi po božiču, ali če je treba tudi prej. Več pri Katarini Holz, Köpplerstrasse 21 **Graz.**

Dobro vino

iz vinogradov pri sv. Petru blizu Maribora in sicer blizu 60 štartinjakov 1887, 1888, 1889, 1890, 15 štartinjakov 1885. Vino leži deloma v kleti pri sv. Petru, deloma pa v mestu koroške ulice št. 22. pri lastnici gospé **Jovana Warthol.** 1-3

Tokarski učenec

se sprejme pod lahkimi pogoji pri **Avgustu Blaschitz,** tokarskem mojstru 2-3 v Mariboru, glavni trg št. 6.

Starih in novih vinskih drož

kakor tudi **snažnih tropin**

kupi vsako mero 7 **R. Wieser, žganjarija v Hočah.**

pripravljena od lekarja **PICCOLI-ja** v Ljubljani, je uplino zdravilo, ki krepeča zelodec, mehča, čisti, odpravlja zlato žilo in odganja gliste.

Sestavljena je iz zdravnih, v rastlinstvo spadajočih snovij ter ni nikako drastično učinkujoče, marveč lahko, delovanje organov urejajoče zdravilo, katero organizmu kar nič ne škoduje, če se prav delj časa rabi.

Esenco za zelodec pošilja izdelovatelj proti poštnemu povzetju v škatljah po 12 stekleničic za gl. 1-36; po 24 za gl. 2-60; po 36 za gl. 3-84; po 44 za gl. 4-26; po 55 za gl. 5-26; po 110 za gl. 10-30; po 550 za 50 gl.

V steklenicah po **15 kr.** prodaja se skoro v vseh tu- in inozemskih lekarnah. 8-15

Depôts v Mariboru: lekarna Bancalari in König; v Ptuji: Behrbalk; v Celji: Kupferschmid; v Gradci: Eichler, Nedwed, Trnkoczy in Franze.

nokar je v Cirilovi tiskarni izšla knjižica:

„Božič pridnim otrokom“,

slovenski mladini poklonil **Alojzij Vakaj.** 1-4

Opozorjamo č. g. duhovnike, učitelje in stariše, da naročajo nježni mladini kot božično darilo. Naročuje se pri pisatelju sv. Ane v Slov. gor., pošta sv. Lenart po 15 kr. iztis.

Velika žganjarija R. Wieser-ja v Hočah (Kötsch)

prideluje in razpošilja najboljšo in najcenejšo žganico. 23

Obstoji od leta 1876.

Jožef Kregar, mizar

25 Gosposke ulice v Mariboru Gosposke ulice 25
priporoča p. n. plemstvu in visoki gospodi
veliko zalogo pohištva lastnega pridelovanja za spalnice, obednice in salone
po najnižji ceni, pri solidni postrežbi.

Na zahtevanje napravim tudi pohištvo po načrtu in za vsaki stan. 6-14

Ceniki in nariski po zahtevanji brezplačno in franko.

Lepa jabolčna drevesa

4—5 let stara najboljših vrst, priporoča več tisoč po nizki ceni **Jože Janežič** na **Bizeljskem** pri **Brežicah.** 11-25

Potrebno za hišo in pisarno.

V
tiskarni sv. Cirila
v Mariboru
je ravnokar izšel in se dobi

Slovenski koledar
1891.
za steno.
Cena 20 kr., po
pošti 5 kr. po
več.

Tiskan v treh barvah.

Dunajsko zavarovalno društvo.

Dunajska zavarovalnica za življenje in dohodke.

Gradec v decembru 1890.

Usojamo se naznanjati, da smo vsled smrti gospoda **Karola Bresnigg**

svoj glavni zastop za Maribor in okolico

izročili gospodu **Antonu Massati**, zlatarji v **Mariboru** poštno
ulice štev. 6.

Prosimo, da se obrnete v vseh naš zavod zadevajočih rečeh do njega.

S spoštovanjem

Generalni zastop v Gradci

G. Micori, m. p.

1-3